Stortingets Utdannings- og forskningskomité

Oslo, 10.10.2026

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2027, Utdannings- og forskningskomiteen

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjetthøring og vil med dette kommentere Regjeringens budsjettforslag ihht Prop. 1 S (2026-2027) Kunnskapsdepartementet Kapittel 285, post 71 *Strategiske forskingsprioriteringar* og post 73 *Grunnløyving til samfunnsvitskaplege forskingsinstitutt*.

Målretta forskningsinvesteringer og internasjonalt samarbeid er avgjørende for norsk trygghet, konkurransekraft og fornyelse

Statsbudsjettet tydeliggjør Norges utfordringer mht sikkerhet, konkurransekraft, produktivitet, arbeidskraft, velferd og miljø. Og ikke minst behovet for å bruke ressursene bedre. I sum gir det store omstillingsbehov i samfunnet vårt. For å nå målene, må vi ha kunnskapsgrunnlag for å gjøre kloke, treffsikre beslutninger i politikken, i offentlige virksomheter og i næringslivet.

«Forsking er viktig for å styrke Noregs konkurransekraft og fornye samfunnet», skriver regjeringen i budsjettforslaget for 2027. Det er lett å være enig i. Vi trenger effektive, grønne og rettferdige løsninger som skaper trygghet, og vi trenger dem raskt. Men i årets budsjettforslag ser vi ikke de store ambisjonene, selv om overskriften i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon er «Forskningskraft – kunnskap som forvandler». Foreslåtte forskningssatsinger i budsjettforslaget er i realiteten omfordeling og øremerking innenfor dagens bevilgningsnivå. Det kan også være fornuftig, men innebærer ingen satsning.

Forskning og utvikling foreslås en samlet en realnedgang på 1,1% fra 2026 i regjeringens budsjettforslag. Stortinget har et mål om at FoU-bevilgningene i statsbudsjettet skal utgjøre 1% av BNP, men i årets forslag er andelen nede i 0,88% av BNP. Vi må tilbake til 2019 og 2020 for å finne år da vi nådde 1%-målet. Denne utviklingen må snus.

EU og våre naboland satser på forskning og innovasjon som en nødvendighet for omstilling, innovasjon og konkurransekraft. EU plasserer "research at the heart of our economy" og satser tungt for å styrke konkurranseevne og innovasjon. Våre naboland Sverige, Danmark og Finland øker sine forskningsinvesteringer kraftig for å omstille næringsliv, velferdssektor og forvaltning raskt nok. Vi er bekymret for at vi i Norge venter for lenge, at realitetene ikke tas inn tidsnok. Det koster å investere i forskning, men det er dyrere å la være. I krevende budsjettprioriteringer er forskning og innovasjon et område vi ikke har råd til å kutte.

I tråd med Norges og resten av Europas mål, mener FFA at en må trappe opp samlet investering i forskning til 3% av BNP. VI er langt unna målet om at næringslivets FoU-investeringer skal utgjøre 2% av BNP. For å løfte nivået, mener vi offentlig investering i forskning bør trappes opp til 1,25 % av BNP innen 2030 og bidra til å utløse mer private investeringer i FoU. Det vil si 64 mrd kr eller en økning fra regjeringens forslag på 51,5 mrd til ytterligere 3,1 mrd. kr pr år til 2030. Danmark og Finland ligger på 1,0%, Finland har vedtatt å øke nivået til 1,2% innen 2030. Selv med fluktuasjoner i BNP, er dette en relevant og anerkjent målestokk på FoU-intensitet i samfunnet.

Bedre bruk av samfunnets ressurser

Når forskningsmiljø samarbeider med de som kjenner utfordringene, bygges ny innsikt, ny teknologi og nye løsninger som tas i bruk. Færre ansatte skal yte helse- og omsorgstjenester til flere gamle. Industrien skal øke konkurranseevnen. Samfunnskritisk infrastruktur og lokalsamfunn skal trygges. Yrkesdeltagelsen skal opp. Ambisjonene må følges opp med brukernær forskning og teknologiutvikling for at tiltakene skal være treffsikre og effektive, og bruker ressursene bedre. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og uavhengige forskningsinstitutter gjør bedrifter og offentlige virksomheter i stand til å omstille, innovere og fornye raskt.

Høy forskningsintensitet er fellesnevneren for selskapene som er de nye vekstmotorene globalt. Det potensialet må vi ta ut også i Norge. Vi støtter derfor målet om at næringslivet skal øke sin FoU-aktivitet til 2% av BNP, men den faktiske andelen er i dag ca 0,9%. Skal forskningsintensiteten økes, fordrer det økt og mer treffsikker offentlig investering i FoU for å styrke forskningssamarbeid mellom bedrifter og anvendte forskningsmiljø og utløse bedriftenes egne forskningsinvesteringer. Bevilgningene i Forskningsrådet til slikt forskningssamarbeid er derimot

Postboks 5490, Majorstuen 0305 Oslo Tlf 915 46 610 Epost: agnes.landstad@abelia.no

redusert over tid. Reduksjonen svekker bedriftenes tilgang til uavhengig, anvendt forskning med god kvalitet, og dermed potensialet for økt konkurranseevne og verdiskaping. Derfor er vi også kritisk til at det foreslås at ordningen Grønn Plattform ikke lyses ut i 2027. Vi ser en økning i direktetildelinger av forskningsmidler til enkeltmiljø, utenfor konkurransearenaer (i Forskningsrådet eller ved åpne utlysninger fra departementer). Det svekker kvalitets- og relevansevaluering av prosjektene og dermed internasjonal konkurranseevne og -attraktivitet i forskningsmiljøene.

Samfunnets investering i FoU må være treffsikker. SkatteFunn er budsjettert til 4,1 mrd kr i provenyeffekt i 2027, en økning frå 3,6 mrd kr i 2026. Dette er store midler i en ordning som har vokst mye og som kan gjøres mer treffsikker. Vi mener derfor det er viktig at regjeringen i budsjettforslaget varsler at Finansdepartementet sammen med NFD og KD, skal utrede endringer i Skattefunn-ordningen som skal stimulere økt FoU-innsats i næringslivet, blant annet gjennom samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Vi ser frem til at mulige forslag blir sendt på høring våren 2027.

Internasjonalt samarbeid om forskning og teknologiutvikling er avgjørende

Skal Norge fortsatt være verdensledende på noen områder og greie de store samfunnsomstillingene, må vi samarbeide med omverdenen om forskning og teknologiutvikling. EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er avgjørende, og norske aktører må delta aktivt. Samlet henter norske bedrifter og FoU-miljø mer forskningsmidler i rammeprogrammet enn Norge betaler i kontingent. Enda viktigere er det at norske virksomheter får tilgang til løsninger og teknologi i forskningsfronten gjennom samarbeidet. Forskningsinstituttene konkurrerer godt og står for 1/3 av den norske deltagelsen, samtidig som norske bedrifter deltar i en stor andel av samarbeidsprosjektene. Den resultatbaserte ordningen Retur-EU er avgjørende for at norske forskningsinstitutter med i gjennomsnitt 10% grunnbevilgning skal ha mulighet til å delta og samarbeide med norske bedrifter og offentlige virksomheter i EUs program. Det er helt avgjørende at Retur-EU ordningen videreføres som foreslått, slik at forskningsinstituttene kan fortsette det internasjonale forskningssamarbeidet sammen med norske bedrifter og offentlige virksomheter.

I 2027 skal Norge ta stilling deltagelse til det neste rammeprogrammet Horisont Europa 2,0 og Konkurranseevnefondet. FFA mener det er avgjørende for norsk innovasjon, omstilling og konkurranseevne og at Norge deltar i forsknings- og innovasjonsarbeidet i Horisont Europa og i Konkurranseevnefondet. Vi deltar gjerne i dialogen om dette i 2027.

FFA er godt fornøyd med følgende forskningsprioriteringer i budsjettforslaget:

- FD og KD viderefører investering i sivilt-militært forskningssamarbeid for å styrke forsvarsevne, samfunnssikkerhet og beredskap gjennom Forskningsrådets konkurransearena. Det er et godt eksempel på at forskningsinvesteringene brukes systematisk for å nå viktige samfunnsmål, det bør gjøres på flere områder.
- Teknologiprofil i FoU-bevilgningene, bl.a. til kvanteteknologi og fremvoksende teknologier
- Retur-EU videreføres slik at forskningsinstituttene har mulighet til å samarbeide i EUs forskningsprogram sammen med norske bedrifter og offentlige virksomheter og hente hjem forskningsmidler fra EU
- FIN, NFD og KD vil utrede endringer i Skattefunn-ordningen med formål at ordningen i større grad skal stimulere mer FoU-innsats i næringslivet, bl.a. gjennom samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Dette arbeidet bidrar vi gjerne til.

For å øke omstillingstakten til et konkurransekraftig, grønt, rettferdig og trygt samfunn, mener FFA at følgende er nødvendig i 2027:

- Norge må delta i Horisont Europa 2,0, verdens største neste rammeprogram for forskning og innovasjon, og delta i mest mulig av Konkurranseevnefondet som vil bli tett knyttet til programmet.
- Norge må trappe opp offentlig investering i FoU til 1,25% av BNP innen 2030.
- Andelen av de offentlige FoU-investeringene som lyses ut gjennom Forskningsrådets åpne konkurransearenaer må økes igjen til 30%.
- Forskningsmidlene må i større grad brukes på virkemidler som utløser forskningssamarbeid og private forskningsinvesteringer og øker bruken av forskningsresultater i samfunnet. Gode virkemidler er Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, Senter for forskningsdrevet innovasjon, Innovasjonsprosjekt i næringslivet og Grønn plattform. Se gjerne til EUs partnerskap som modell for samarbeid og samfinansiering mellom bedrifter, forskningsmiljø og myndigheter for å nå felles mål. Ved statlig bevilgning til FoU, må det må stilles krav om spredningseffekt og samarbeid med forskningsmiljø.

- **Kap.285, post 73 *Grunnløyving til samfunnsvitskaplege forskingsinstitutt* trappes opp til internasjonalt nivå på 25% innen 2030. I 2027 må grunnbevilgningen som et minimum KPI-justeres (som tidligere) dvs med 3,5 mnok ut over regjeringens budsjettforslag.** Grunnfinansiering til de samfunnsvitenskapelige instituttene økes for å styrke kunnskapsberedskap for omstilling innen arbeidsliv, helse- og sosialpolitikk, regional utvikling, utenriks- og sikkerhetspolitikk – som det er behov for i politikkutvikling og i en opplyst samfunnsdebatt.
- **På NFDs budsjett styrkes Kap. 920, post 70, 71 og 73 reverseres kuttforslaget til næringsrettet forsking og Grøn plattform lyses ut i 2027** (se FFAs innspill til Næringskomiteen).
- **På KDDs budsjett Kap 533, post 69 Mobilisering til forskingsbasert innovasjon opprettholdes og prisjusteres FORREGION til 69 MNOK** (se FFAs innspill til Kommunal- og forvaltningskomiteen).

Vennlig hilsen
Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttenes Fellesarena organiserer 33 uavhengige non-profit forskningsinstitutter som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra sektordepartementene via Forskningsrådet. De utgjør til sammen 7200 årsverk og 12 mrd kr i årlig omsetning, hvorav 1,4 mrd kr fra utlandet. Samfunnsoppdraget krever at instituttene skal bidra med forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning og problemløsning som bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor.